

Tartalom: Közlemények Erdélyről (Vándor) 159. lap. Taklidi Seif, Abdul Medsid' ünnepélyes kardövezése, (000) 164. l. Nász, (Szólga Miklós) 166. l.

Közlemények Erdélyről.

(Vége.)

13. Alsó- és Felső-Holló oláhfaluk, a' Kis Bisztra mellett, melly ered a' Magyaró havasból Belboron feljül, 's foly Moldvában a' nagy Bisztrába, a' Bisztricsorából eredőbe, 's Brailánál Galacz mellett a' Dunába szakadóba. Lakói' száma m. e. 600, kik marhatartásból és deszkavágásból élnek; határok egy szép völgy, melly ugyan elég kopár, még is azt mondják: „mivelés után terem.“ Borszékából Tölgyes és Szentmiklós felé egy gyalog ösvény vezet ezen falun keresztül nagyrészt a' szép Bisztra vize mellett; ajánlható gyalogútasoknak Borszékából itt kerülni vissza, az út' változtatásáért 's a' hely' szépségéért.

Holló' határán a' Bisztra mellett egy meredek oldalon, éppen az érintett gyalogút mellett, vannak néhány onbányák, kevés ezüstöt is tartók. Elein bőven fizettek; feltalálójok egy juhász, földszinre kiült darabokat talált, de beljebb nem igen bő erüek. Most csak két bányász dolgozik rajta, mikor nem restelli. Mivelteti a' csík szentdomokosi bánya tulajdonos.

14. Tölgyes, csakugyan a' Bisztra mellett, oláhfalu. Lakói' száma: g. e. 300, r. cath. 420. —

Ezen faluról nevezetik a' tőle óranegyednyire fekvő vesztegintézet. Ezen intézet haj-

don Biricske nevű helyben volt: de néhai felségünk alatt a' szélsasok küljebb tétetvén a' gyergyói szélbeli katonaságnak ajándékoztattak. — Ezek az úgy nevezett „revindical“ helyek.... A' tölgyesi hegyszoros, mint a' moldvai kereskedés' legjobb útja, nagyon jövedelmes. A' Moldvában telettető berszányok (bácsok) legtöbb dolgot adnak a' tisztító legényeknek. Mikor ott jártam mintegy 100an voltak, 's mind az isten' ege alatt. A' vesztegintézettől fél órányira van a' hatarszél, de csak fegyveres katona' kíséretében sétál oda, ki vesztegnapokat nem akar ülni. A' környék regényes. Prészékáru, Hegyes, Csálho, Czibles, Runk vagy Tölgyesköve, Komárnyik...nevű közel havasok, 's szirtok regényes kinézésűek.

15. Békás, oláhfalu 655 g. e. hitű, és 4 r. cath. lakókkal.

16. Zsádánpataka, oláhfalu 900 g. e. hitű lakókkal.

17. Vasláb, oláhfalu, Csík felé menő út mellett. Végső falu Gyergyóban, Tekerő pataktól $\frac{1}{4}$ óra; lakói' száma: g. e. hitű 605, római catholicus 10 *).

A' 9 helységek, mint említetett, derék töltött utakkal öszveköttetvék, útmutatók, 's a' faluk' egy-

*) A' lakósok' száma' följegyzésében úti jegyzetimen kívül használtam az erdélyi római, úgy a' görög hitű egyesült catholicusok' t. cz. püspökei által kiadott egyházi Schematismusokat. Bár a' protestans egyházak' püspökei is adnának ki hasonló Schematismusokat.

mástóli távulságát jegyző táblák csak a havaselvei részekben divatoznak hazánkban. A' töltött út néhol ok nélkül kanyarog.

A' telepek ellenben olly rossz-úton kinlódnak, millyek csak lehetnek; némelly helyeknek szekér utjak általában nincs is, csupán gyalog, és megszokott lóval járható ösvényeik.

A' 9 helységek olly modorban építvék mint általában a' szabad székely faluk, tudtán kívül építőiknek. A' faluk, utcák, és egyes házak rendes osztály, és közsabály nélküliek. Kiki oda épít saját telkén, hová kénye tartja, minden tekintet nélkül arra: millyen kinézést fognak építményei az egész falunak, vagy szomszédaiknak adni. Észre vehető stylusokban a' rejtkezédesi vágy. Legfőlen fekvőbb helyeknek még főlen fekvőbb részein vagynak a' székely faluk rendesen épülve. Ezen tekintetben Gyergyó némi kivételt érdemel. Maga Gyergyó elég főlen fekvő hely ugyan, de mezővárosa, és nyolcz falui nyilt helyen fekszenek, azonban a' kivétel csak eddig tart, mert a' faluk olly sok részre ágoznak, és annak minden zugai úgy felvannak keresve és beépítve, mint akárhol. Isten' átká van rajtad, ha egy nagyocská székely faluban ismeretlenül kell valakit fölkeresned, bár a' legszivesebb utasításokat veended. A' székely faluk' építési modorából önként érthetni, hogy azoknak több utcái, 's számtalan „szoros“ai (sikátorai) vannak, 's ebből szinte önként érthetui, hogy útai rosszak, néhol hihetetlen rosszak. — Egy székely telken épülve van többnyire egy vastag zsuzozatu, 's hófehérre meszelt sövény, vagy rakó fa oldalú hosszú ház; egy nagy csűr, két végénél pajtákkal; több apró ólok, néhol aklok a' rideg marha' számára, de többnyire akol helyett az udvar használtatik, ez okból korlátal elkülönözve a' kijáró udvartól. A' házak nem az utcára építvék, hanem erős korlátokon belől az udvar' közepére, néha egészen eldugva. Belosztályok egy pitvar; ebből

jobbra egy nagy ház, melly a' nappali, vagy csinos ház' szerepét viszi, de ez is nem az utcára néz, hanem egyik ablaka a' pajták felé, mert a' székelynek legszebb kinézés marháira nézni; másik az udvar' hátrészére, hogy mindig egész telkét láthassa; a' pitvartól balra egy más nagy ház, melly az asszonyok' országa. Az oldalszoba, kamra, pincze vagy onosság' jelei. Az ablakok kicsinek és sötétek; nagyobbára lantornások; a' vagyonosabbaknál keskeny és törpe négyszegű, vagy karikás üvegűek, de ezek is gondosan elrostélyozottak. A' különben nyilt, és vendégszerető székely' ezen bukáló szelleme könnyen magyarázható onnan, hogy ők letelepedésökkor ellenség elől akartak menekedni. De miért nem építenek már most az utcára! hiszen ki ne látná ennek sok kéjelmeit? A' székely minden épületinek maga a' palléra és ácsa, jó emberei' segedelmével. Átalában a' faragásra a' székelynek nagy hajlama van; de az új ivadék kezd vele alább hagyni. „Szín alatt dolgozni tudni“ nagy ajánlás székely gazdának.

A' székelynek fő gazdasági elve: megfőni maga zsiójában; vagy is nem adni ki (erogalni) semmiért. Ezen elvnek statusgazdasági tekintetben hibás voltát felfejteni nem engedi a' hely' szűk volta, de máskor tán lesz alkalom rá. Belölök építést a' szükség csinál; igaz hogy csak ollyat is, de építményeiken azon eredeti egyszerűség, durvaság valóban poétai színű. Említendő az is, hogy építményeik a' hely' szűksége miatt nagyon sűrűek, 's ezért a' tűz nálak igazán „könyörületlenül emésztő elem.“

Az új telepek is eredetők' színét hordozzák magokon. Ezek t. i. egyes megtelepedettek' kunyhóiból szaporodtak apránként falukká. Még mind rendetlen elszőrtség, szegénység, tudatlanság 's az elszigeteltségnek más következményei bélyegzik. Szegénységet azonban csak a' külsőről kell érteni, mert egyébiránt marhatenyésztés', 's más kész pénzzel járó munkájok' következtésül vagyonosabbak sok benlakóknál.

Hátra van még Gyergyó' népéről szólanunk. Földje' mostohaságával nevezetes ellentétben áll népessége, 's lakóinak annyi nyommasztó körülmények között is jó élhetősége. Látuk már mennyire nagyok, és népesek falui a havasokon innen fekvő falukhoz képest. Öszves népessége kerek számmal 31 ezerre tétetik, (m. e. 31,355). Ezeknek nagy része semmit vagy nagyon keveset bír, mesterséget, kereskedést nem folytat, hivatala nincs, zsoldot nem kap: még is tisztességes házat tart, magát, és nagyocská háznépét élelemmel, ruházattal látja el, saját költségén katonáskodik, polgári és katonai rend' terheit hordja 's a' t. E' valóban csak vas szorgalmok által volt lehetséges: de hova tovább, mind inkább terhesedik; részint nagy szaporodásuk miatt, mert székelynél egyiket másikba véve egy házas párra 5, a' száznál pedig két háztájjra számítható annyi gyermek; részint mivel a' tutalyfákat termő havasok' hozzá férhetőbb része is nagyon megpúsztatott már, holott a' távolabb fekvők olly szűzen állanak még mint a' föld' utolsó revolutiojakor előállottak. A' vad emberi kiméletlenséghez járult még az is, hogy a' havasok 1825 és 1834ben gondatlan tüztől meggyuladva, egész nyáron égtek, 's ezerek' kenyerét emészték el.

Sokan vélik, hogy Gyergyó' nagyon felzaporodott népének egy része kéntelen lesz kiköltözni. Részemről ezt nem hiszem, mert remélem, hogy a' szükség megtanítja őket élni, 's nekik, mint általában nekünk magyaroknak egyéb nem kellene. Havasaikban a' kifejlett ész tömérdek kincset fődözne fel, előttök a' mesterség' és kereskedés' ezer nemei, az elpusztított fenyvesek, rendszerezett használat mellett, hamar kinőnék magokat, a' fenyő' természetinél fogva 's a' t. Mindenek felett mennyi a' még használatlan havas! mellyekből míg az ősz székelység régi faluiban élire verődve egymás' hátán nyüzsög, a' bételepedett oláhok falukat alkot-

nak, 's bár haszonbért fizetnek, mint nem sajátokra illő ipart nem fordítanak, 's nem is fordíthatnak, ezerkép huzatnak vonatnak, még is vagyonosabbak, 's könnyebb életet élnek az ősz székelynél. Miért ne tudnának hasonlót tenni a' székelyek is? De bélyegünk az nekünk magyaroknak, hogy sajátunkot használni ne tudjuk, még akkor sem, midőn idegenek szemünk' látára szedik annak naponként gyümölcsét.

Gyergyó' 9 helységét tiszta székelység lakja, vannak ugyan azokban, (mint láttuk) számos g. e. hitűek, de ezek is egészen székelyesedtek. A' telepek ellenben, igen kevés kivétellel, merőben oláhok. Régen Gyergyóban, mint a' székely földön általában, csupán magyar nyelv divatozott, más nyelvet ha tudott is az ember, ott elfelejtette: de most a' telepek közt, ha csak magyarul tudsz, integetésre fogsz szorulni. A' gyergyói tájbeszéd annyira sajátos, hogy őket hangejtésökről töstént megismerhetni. Ők is nyujtják, éneklik a' szót, mint a' többi székelyek, de mind hangejtésökben, mind szavaikban különböznek tőlök. Egy nyelvtudósnak köztök huzomosabban mulatni érdekes lenne.

A' székely általán szólva nem szép nép. Férfiainak törpe, zömök, darabos, és inkább marsi képe és teste van. Kék szem, barna arcczal, gyakran szőke hajjal, van köztök legtöbb. De vannak igen szép férfiak is. Magas, nyulánk termetű, barna szeg, eleven kaczer szemű, fekete bajuszu férfiak legkitünőbbek, 's ohajtottabbak szépnemöknél. Hölgyei is inkább épek, egészségesek, életre valók, mint festői szépek. Hosszu gesztenye hajjal, égő szemekkel, vérpiros arcczal, tömött testtel, és tüzről pattant magaviselettel tehetni legkönnyebben szert főkörtöre.

Általában nálök a' házasság még azon határok közt forog, mint elevei hypothesisok szerint kell forgania. A' székely legény, 's székely leány ifúságokban legnagyobb szégyennek tar-

tanák Amor' bilincsét meg nem zörgetni, mellynek rabigája ellen végre legalkalmasbb korokban, u. m. a' legény 24-k, a' leány 18—20k, éve tájatt, menedéket szoktak keresni Hy-mennél. Ritka nálok a' pártába sült leány; 's a' vén ifiulegény sem gyakor. Többnyire a' boldogtalanok képesek nélkülözni a' házasság' néha kesernyés üdvét, éppen megfordítva, mint a' magasabb születésüeknél, kik között leghamarább a' boldogtalanok folyamodnak lakadalomhoz. A' házas élet köztök is eredeti scytha módra foly le. Lakadalom után a' férj kevés nyájas hangot fog nevének szólani, de azért lelkéből szereti, mindazáltal néha közel ver hozzá a' bottal, de a' nő ezt eltüri, 's hamar kibékül, mert azt hiszi(?) ennek így kell lenni, 's vannak, kik éppen szerelem' jelenék tartják az illy mostoha csókokat(?) A' férj egészen a' nő-rabság' elvei szerint bánik feleségével, de ha tekintjük, még is a' konty van feljül a' háznál.

A' székely törvény (III. 3.) szerint mind nemes. Közértelemben vett nemesi (primori) ház Gyergyóban nagyon kevés van. De annál számosabbak a' szabad székelyek (primipilusok és pixidariusok), kik az első székely huszár és gyalog ezeredhez tartozó katonák. Szembetűnő az, miként kezdett ezeknek, mint általában a' szélbeli katonáknak, vagyoni állapotjuk hanyatlani. Ennek oka főképen az, hogy katonáskodni minden fő szerint tartozik, 's így azon jószágról, melly hajdan egy katonát állított ki, ma sokkal többnek kell kiállani, a' katonáskodás pedig nem csak személylyel jár, hanem vagyonnal is. pl. fegyver, öltözet, ló, élelem 's a' t.

Öltözetekre nézve az úgy nevezett „posztó köntösösök“ közt többé semmi nemzeti sajátos. A' katonák' öltözete meglepő mindennek, ki katonát csak egyenruhában látván, csak abban tudja képzelni. Egy durva fekete posztóú, szemre görbedő ellenbőrű suta sapka, egy nagy fekete zeke vörös szegélylyel

galléránál császár szín (fekete sárga) sinorral öszve kötve, 's egy széles fekete szarvas bőr sziju által nyakába vetett nehéz lőszertárral (patrontasche), 's péterkés (bajonét) tokkal megnyomtatva; egy vastag fekete nyakra való, fehér harisnya *) 's egy csoszogó bakkaucs, vagy boeskor teszi a' costumejüket. De ezen öltözet olly derék honérmü katonákat fedez, melyekről ismét bajosan van fogalma annak, ki csak egyenruhásokat látott. Az oláhok Gyergyóban is mint mindenütt, szoroson megtartják ősi öltözetüket.

A' női öltözetről is az asszonyságokra, kisasszonyokra, úgy az oláhnőkre nézve a' férfiakról mondtak megjegyezhetők. A' székely hölgyek' testét az alakot teljes deliségében mutató székely öltözet borítja: t. i. újas vagy kis mellény, nyakkendő, felsing, előruha, piros, vagy fekete kordován csizma, ujatlan szöttes kesztyü. A' leányok hajokat egy tekeresbe fonva hátra eresztik hátok' közepén cifra pántlikákba fonva. Az asszonyok kontyba szedik 's még divattal isméretlen kis magyar főkötők alá rejtik. — Az előkelőbb katona leányok hosszú vigánókat kezdtek viselni, mellyek ügyetlen csinálajok, olcsó kelmők, 's a' viselők' szellemével rosszul egyező szabásuk miatt izetlenül néznek ki.

Vallásokra nézve (mint láttuk) igen kevés kivétellel, mind catholicusok, t. i. római: görög egyesült és örmény szertartásuak. A' catholicismusnak egész Erdélyben legtisztább honja Gyergyó (és Csík). Közönségesen vakbuzgónak tartatnak. Én ezt nem találtam, legalább nem olly nagy mértékben; legkevésbé pedig papjaik közt, kik ezen jövedelmes megyékbe a' legjobban készült egyének (individuumok) közül szoktak rendeltetni, 's aztán van is az élethez

*) Harisnya, erdélyi értelemben: czondra posztóból szőtt durva nadrág.

módjok, melyből önmivelésre 's közjóra sokat lehetne fordítani.

A' rontva építő mivelttség hosszú havasai-kon kevésbé hatolt keresztül: azért náluk a' szé-kely nemzet' erényei, és hibái még alkalmasint nyeresek. Természetesség olykor faragatlanságig; nyíltság, sok gondolatlansággal; egyszerűség, melly együgyűséggel határos; szivesség önkára-val is; vendégszeretet néha az alkalmatlanságig; életkedv sok léhasággal; nem mindig jelentő ko-molyság; ármolygásra hajlás, de kötelesség' pon-tos teljesítése; örökös munkásság mélyebb szá-mítás nélkül; ügyek' kivívásában tette készség, a' kivívás után vele nem gondolás; ősihez ma-kacs ragaszkodás 's t. e. olly dolgok, miket leg-többször tapasztalhatunk köztök.

Ki Gyergyó' népét azon selejtesekből mér-né, kik tutalyozás közben, vagy gabona venni hozzánk bolyganak, nagyon félszegül itélne. Van köztök is góbé, tán több, mint egyebütt, mert a' havasok elszigetelik a' mivelt világtól, de van-nak testre és lélekre ügyesek is. Tutalyozás, ke-reskedés, 's hogy igazságosok legyünk, a' tett-leg fenálló katonaság is, bár nagy áron, sokat tett mivelésökre. Erkölcsaikre legbecsületeseb-bek minden havas elveiek közt; gyilkos és gyuj-tó nincs közöttök; tolvaj is kevesebb, mint má-sutt. Egy idő óta kezdenek csakugyan népeséd-ni börtöneik.

Gyergyó' népéről sokat regélnek, pl, hogy az „esett“ marhát megeszik, hogy az ugorkát mig meg nem sárgul, mint éretlen gyümölcsöt, nem szeretik, 's még ezer e' félét, mellyeknek nagy része vagy alaptalan, vagy csak a' nép' alsó osz-tályáról igaz. A' legelő felhozott példában, tud-tomra, annyi igaz van, hogy a' vad*) által le

*) „Vad“ név alatt rendszeren medve értetik, melly-nek itt bősége van. Neveztetik „toportján féreg“nek is, de inkább játszisághól, mint komolyan.—

vert, de idején meglelt, vagy pedig nem belső nyavalya, hanem külső bal eset, pl lábkítörés miatt, könnyen elkárosodható marhákat leütik, 's külön mészárszéken kivágva az alsóbb nép megveszi. De az illy marhákat hazánk' más ré-szeiben is kivágják, mint mondatik „habsában“ az az részvényben.

Politikai tekintetben Gyergyó Csik-székhez tartozik. Közgyűléseket 's derék szé-ket Csíkkal együtt tart Csíksomlyón, de al-(vi-ce) székeit külön tartja Szentmiklóson a' hely-beli alkirálybiró' elnöksége, egy 150 pforint évi fizetésü aljegyző' tollvivősége, és 6 választott, 's évenként 100 p. forint fizetést vevő székülő birák' jelenlétében. Székely törvény szerint min-den törvényes (judicialis) ügy első folyamodás-nál fogva itt kezdődik, 's innen némelly, a' tör-vényben meghatározott eseteket kivéve, felvitel (appellatio) engedtetik a' törvényes derék székre. A' kebelbeli köz igazgatásra (politikai admi-nistratio) van egy alkirálybirája 200 pfor. évi fizetéssel, 's egy szolgabirája, tán 25 pfor. évi fizetéssel, ki a' helységek' falusi biráit használ-ja a' közvetlen végrehajtásban. Rabjait a' ki-rálybiró lakfalujában tartja hajdúi' felügyelete alatt, mert tömlöcze elpusztult. A' pénztári ü-gyekben (perceptorálékban) Felcsíkkal van egye-sítve. Kinek kerülné ki figyelmét az évi fizeté-sek' kicsinsége?

A' gyergyóiak melegen emlékeznek még József császár' náluk útaztára. Sokan voltak olly hiedelemben, hogy én is valami József császár vagyok, de mások nagyon ellenkezőleg képze-lődtek. — Sokat beszéltek nekem mint utazónak József császárról, de többnyire csak anecdotai oldalát fogva fel utazásának. Élénken mondák József véleményét, mi szerint „Gyergyó jól használva egy virágzó külön herczegség lehet-ne.“ Beszélék, hogy ott, hol az egyenest Cso-mafalvára néző parajdi töltött út minden oknél-

kül elkanyarodik Alfalu felé, József kiszállott szekereből, 's az egyenes arányban mellék úton belovagolt Csomafalvára azon udvarba, hol most alkirálybíró Baló József lakik; 's mennyire meglepte ez az ünnepélyes elfogadáshoz készült sokaságot! Beszéltek, hogy egy vén székely azon áldáskodás és kérdeződés közben, melly a' székelyeknél találkozás' alkalmával szokásos, azt kérdezte Józseftől: „hát a' szegény öreg anyját oda haza hogy hagyta? Valljon egészségben, békességben élhet-e?“ mi Józsefnek igen jól jött 's a' t.

Említve van feljebb, hogy Gyergyót havasai egészen elszigetelik Erdély' több részeitől. Innen mikor ők által akarnak jöni a' havasokon, azt mondják Erdélybe jönnek. Gyergyót az ő szavok szerint „Erdélylyel“ két alkalmas töltött út köti össze, egyik a' görgényi Thorda vármegye felől, másik a' parajdi Udvarhelyszék felől; Moldvával hasonlóan alkalmas töltött út a' tölgyesi hegyszorosnál, végre Csikkal igen derék rakott út Tekerőpatak felől Cs. Szent Domokos felé menő. Vannak ezeken kívül minden-hová nyilvános és titkos gyalogútak. Én a' korondi havason szeretett rokonimmal darab időre az utolsó napot kedvesen eltöltve, egy havasi csapáson (ösvényen) jutottam a' parajdi nagy útba 's azon Gyergyóba. Most már nyájas olvasó, miután a' kis Gyergyót untig hosszason megismertük, talpajunk tovább. Öt órai gyaloglás nem olly nagy dolog; a' szép havasok kedvessé teendik fáradoalmait; ballagjunk el a' Marosnak utunktól nem nagyon távol eső forrásához; ezüst cseppjei élet italként fognak szét ömleni ereinkben, 's magasztasult érzelmek és gondolatok közt észrevétlenül megérkezünk Csíkba.

(Vége az első közleménynek.)

Taklidi Seif, Abdul Medsid' ünnepélyes kardövezése.

Egy francia utazó' leveléből.

Konstantinápoly, aug. 16. 1839.

Brusa' közelében, csak néhány lépésnyire sirjaitól az ottoman birodalom' alapítójának, tudám meg következőjöknek, Mahmud szultánnak halálát. Úgy tetszett nékem, a' törökök' arczáin, kik velem e' tudósítást közlötték, egy bensős öröm' kifejezését lehet olvasnom, mellyet ők nem igen ügyekeztek titkolni; engem ez nem lepett meg, mert hiszen Anatoliában jártomban keltemben elég alkalmam volt meggyőződni, mi kevéssé népszerűek a' reformok, mi kevéssé szeretik, azok' következésében, a' szultán, szerzőjök. Hijában törekedtek a' Porta' főbb tisztviselői — igaz, félelemből inkább mint hajlandóságból, és eszközök által, mellyek faragatlansághoz inkább hasonlítottak mint civilisatiohoz, — a' népség' reformok ellen szegülését meggyőzni. A' régi, nemzeti viselet sehol sem akar a' megparancsolt újításoknak engedni, 's még kevesebbé, mint azt, hagyja el a' nép nemzeti nézetmódját. A' muzulmanok csak azért serkennek fel ezelőtti tunyaságukból, hogy panaszkokban ömledezzenek, miképpen a' padisa el-elhajlik atyjaik' erkölcsitől, 's hogy a' sietve vizszátérést hajdoni szokásaikhoz kívánják. Azt erősítették nékem, Konstantinápolyban a' szultán' halálát rajáhk és muzulmanok mélyen fájlalták; hogy ez a' rajáhk' részéről megtörtént, örömet elhiszem, de hogy törökök különösen szomorodtak volna rajta, előttem kevesebbé látszik hihetőnek. A' birodalom' azon részében, mellyben akkor valék, a' Mahmud' haláláról hír, melly igen váratlanul érkezék, legalább egykedvűleg fogadtatott azok által, kiknél reményeket nem

ébresztett fel, kik az általa megkezdett reformterveknek ellenzői valának.

Kevéssel a' szultán' halála után megérkeztem Konstantinapolyba; a' kedélyek' azon hangulata, mellyre minden felé találtam, aggodalmat támasztott bennem, hogy II. Mahmud' ifju 's gyengélkedő következőjének uralkodói székre lépése háborgások által fogna megzavartatni; megérkeztemkor éppen egy nagy ünnepet tartának; Abdul Medsid szultánnak, a' Legfőbb' szolgájának nagyszerű pompával az eyubi mecsetbe kelle mennie, hogy ott Othman' kardját oldalára köttesse.

Perában, valamint a' kikötőben, mindent mozgásban találtam, egy tömött sokaság, mellynek közepette a' diplomaták' és consulok' egyenruhái, himzetei 's rendjelei ragyogtak, hangoson és zajongva tolongott a' galatai kövezett part felé. Én kísértem, 's nem minden baj nélkül jutottam a' drinápolyi nagy útra, mellyen a' nagyúri menetnek által kellett jőnie. Előbb szinte azt hittem, ez elláthatatlan hosszú úton, melly Konstantinapolyt egyik végétől a' másikig keresztül hasítja, egész kelet összegyűlt. A' szultán' testőr ezredei, 's az örmény és görög dámák' aranyval gazdagon felczífrázott szekerei kettős sorozatot alkottak, melly mögött, nemzeti 's vallási előítéletekből származó, kölcsönös idegenkedések mellett is, a' törökök részint turbánokkal részint fes-sel, zsidók hegyes sapkájikkal, örmények magas kalpagjaikkal, arab seikek fejköpenyegekben, görög papok, perzsák és der-visék tarka vegyületben tolongtak; de ha a' különböző néptörzsökökhöz tartozók, és különböző hitvallások' sorsosai nem irtóztak is egymás közé vegyülni, mindazáltal a' különböző nembeliek szorosán elválva maradtak egymástól, és én az egész ünnepélyesség alatt egyetlen egy férfit sem láttam áthágni azon korlátot, melly, mintegy varázs által, az asszonyoknak kijelelt helyek körül vala vonva.

Nem minden nézők valának félelem nélkül, Pera' lakosai, kik könnyen szorongattatásba jönek, aggódni látszának, hogy az ünnepélynek gyászos vége leend. Hallám némelly csoportozatokban beszéltetni, hogy a' jancsárok, kik az 1826-ik évi vérontásból megmenekedtek volt, használni akarnák a' kedvező alkalmat, hogy ismét fellépjenek 's régi befolyásukat erőszakkal visszaszerezzék.

'S valóban a' rendőrség egyiknél közülök még az előtti estve fegyvereket és löpörgyűteményt fedezett fel. Ezen kívül beszélték, mi szerint néplázadás lesz, ha a' szultán meg nem engedi, hogy testőrei bő nadrágokat, millyeket régebb a' török sergek viseltek, húzzanak fel, sőt sokan hitték, hogy a' kapudán basa, ki Mahmud' halála óta maga céljait, valamint a' hajósereggeli futást, el tudta titkolni, hajójival a' konstantinapolyi kikötőbe evezend 's a' lázadás' zászlóját felütendi. Chosrev basának, a' nagy vezérnek szilárdsága, ki a' régi seraskier nevezet alatt olly ismeretes lett volt, kissé ismét megnyugtatta az aggódó kedélyeket, 's az emberek egymás' fülébe minden félét összeviszsa sugdostak azon hathatós rendeletekről, mellyekhez ő nem mulatta el nyúlni, 's mikép minden éjjel kivégzéseket parancsol, mellyek' minden nyoma a' Bosphorus' habjaiban töstént eltűnik. Ezen erőszakos rendszabások, mellyeket minden más időben csak rémitő eseményeknek tekintettek volna, megnyugtatták ez alkalommal a' rajáhkot 's a' fő város' európai népességét, melly a' nagyvezér' despotismusát ezerszer, 's bizonyosan teljes joggal, többre becsülé a' néplázadás' bizonytalan eseteinél, és a' háborus 's vallásbeli fanatismus' visszahatásánál.

Üdvözlő ágyulövés hirdeté a' sokaságnak, hogy Abdul Medsid szultán hagyja el Beglerbey Stravrast vagy a' sárga palotát, melly a' fő város' Ázsia felőli oldalán fekszik, 'hogy tengeren az eyubi mecsetbe menjen. Hajócsapatja

mintegy 20 kaikból állott, a' szultánét pompáságánál 's evezőji' számos voltánál fogva a' többi közül könnyen ki lehetett ismerni. Egy mennyezet skarlátpiros selyemből, gazdag arany bojtokkal, védte őt a' nap' sugáritól. Átmentekor minden briggek és fregátok, mellyek az arany szarvban horgonyoztak, ágyulóvésekkel köszöntötték; a' mevlevik' seikje (vándorló dervisek' főnöke) a' fiatal uralkodót az eyubi mecsetben várta. Ezen méltóságviselő, kinek a' nép előtt még nagyobb szentségi szaga van mint magának a' mustinak, nem lakik Konstantinapolyban hanem Koniahban, a' seijucidák' régi fő városában, kiknek az ottoman szultánok következői voltak. Ezen seik kolostorát csak azért hagyja oda, hogy a' fejedelemnek, ki a' megürült uralkodói székelépi, Othman' kardját derekára övezze. Ez az ünnepélyesség, mellynek egy hitetlen vagy profanus sem volt tanuja, három negyed óráig tartott. Mikor a' szultán a' mecsetet elhagyá, kíséretével először a' Balu Basi térre lovagolt; ott egy európai izlésessel és pompáson bútorozott sátor volt felvonva a' diplomata testület' számára. A' követek között lehetett látni Ponsonby lordot, Stürmer bárót, Roussin admirált és Butenieff urat; a' kitünő idegenek között Pückler Muszkau herceget, ki ez előtt kevés napokkal érkezett vala meg Syriából, és Carnarvon lordot, angol pairt.

A' menet azután a' drinápolyi nagy úton keresztül, hol én álláspontomat választottam vala, indult a' serail felé el. Az ulemák kezdték meg azt, mind lóháton voltak, és réginepszerű öltözetben, turbánjaik, az egyes személyek' rangjához képest, keskeny vagy széles paszományokkal borítvák. Közülök azok, kik igényt tarthatnak ama' dicsőséghez, hogy származásukat a' prófétától hozzák le, zöld ruhákba valának öltözködve, turbánjaik is hasonló

színűek lévén. A' két kasiaker vagy musti' helytartóji együtt lovagoltak az ulemákkal, közülök az egyik Anatolia', a' másik Rumelia' birája. A' papok' testülete után jöttek, hasonlólag lóháton, a' ridjalok (nagyok), a' basák tudniillik, kik ezelőtt szolgálatban voltak; utánok nyomban következtek a' vezirek, fes-jeiken arany, gyémántokkal gazdagon ékített lapot viselvén. Közök valának Mahmud' szultán' két vejei is, Halil basa tudniillik és Said basa, az egyik seraskier avvagy hadminister, a' másik köz munkák' ministere; a' kislar aga vagy fekete herétek' főnöke is, ki régen Athene' városa' birtokát is, hivatalánál fogva nékie adatott kiváltságai közé számálta, a' vezirek közt ment, kik legfőbb rangu basák.

(Vége közelebről.)

000.

N á s z.

Konogva gyászosan
Harangok' öble zeng;
A' hangra szúm' ere
Szokatlanul kereng.

Ne búsongj árva szív,
Ne zúgj rideg kebel,
Hogy a' kedvelt arát
Sír' mélye nyelte el:

Ma nászunk' ünnepe-
Egyház a' temető,
Oltár a' sirtanya
Halál az eskető.

Szólga Miklós.